

Los Rios'ko

MIXIOARI BURUZ

ITZ BITAN KONDRAIRA

Sarrera gisa. -

Los Rios'ko mixioaren izenean Gure Eleizbarutiko mixio-lurralde guztiak ar-tzen ditugu.

"Euskal-mixio-lurralde oien egunaren" inguruan gabiltz eta egoki eta bearrezkoa noizba-teko batean beñik ere oien berri euskeraz ematea. Ta "Yakin" en ematea derizkiot omena. Biok euskal-dun guztionak baitira. Bi auek ez dira ez gureak, ez zuenak, eta ez alienak, euskaldun guztionak baizik, naiz lekaideak edo apaizak edo galtzadun soillak izan auek.

Euskaldunon azken urteetako garaipen eta gertaerik aundien eta berezietako bat dugu Eleizbarrutiko mixio au. Ontaz asko itzegin eta idatzi da, baña ala ta guztiz ere zertxonait zarberritu eta euskeraz ekartzea bidezkoa derizkiot. Aspergarri gertatzen bazalazute nerea da errua eta ez gaiarena ezta zuen mixioekiko oztasunarena ere.

Ez dabil nere lan euskal-jakintza, itz berri, joskera eder eta gogai sakonez jaztearren; ez. Beste elburu bat du nere lan onek: Aita Santuak gudan jarri duan uste osoa ikustaraztea, Eleiz guztia gure jokaeraribegira dagola jakinñaraztea, gurekin ikusketa bat egiten ari dala adieraztea, mixioen etorkizun ohea gure eskuetan egon liteke-la esatea, alegia. Oraingoz gertaera bakarrik azter-tuko dugu, au da, mixio au nola sortu zan. Beste lan-

txo bateangeroxeago baiestatzeko guztia ikusiko dugu "Fidei donum" eskutitzaren erakutsien argiz.

Au guztia badakizutela erantzungo didazute. Bai noski. Ta nik bezin ondo gañera. Ala ta guztiz ere "zarrak berri, gazteen entretenigarri" oi dirala-ta, ontaz euskeraz ez dala ezer esan da, ...maite duguna beti zaigula izketa-gai goxo ta, atsegin da. "Yakin" en babespera nator lotsa ta bildur.

Asi gaitean beraz gauzak diran bezela alik eta ondoen eta laburren esaten.

NUN GOGOA AN ZANGOA.

"Euskalerrri mixiolari" esan oi da. Izan ere Xto^o ren Berri Ona, Aren goierakusaldiak zabaltzera eragiten bai dio bere kristau sinismen sendoak. Kristau sinismenaren barne muiñean mixio-espaa oti irakiten dakusgu. Oitura on ederrez eta Jaungoikoarenganako maitasun beroz inguraturik bizi izan bai gera.

"Zugaitz onak igali onak" zion Jesus^o ek. Euskalerrriko kristau sinismenak mixio-igali bikain eta mardulak besterik ezin eman zezazkean, beraz. Euskaldunen ametsa Kristo bazter guztietan maitaraztea, Bere Jainkozko erakutsaldiak munduko lau aldeetara barreiatzea. Nola bete asmo zerutar oiek? " Nun gogoa an zangoa".

APAIZTEGIA AMESKABI.

Apaizgaitegia da elizbarrutiko kristau bizitzaren biotz eta muñ. Biotz ori indartsu, bizkor baldin badago, Elizbarrutiak ere gordin, kementsu, sendo iraungo du kristau sinismen eta bizitzan. Gazteiz^o ko apaizgaitegi sonatua zan, garai artako Elizbarrutiko bizitzaren iturburu. Arabar, Bizkai^o tar ta Gipuzkoa^o r guztion apaiz-mintegiko buru-biotzak amets goitar batek asetzen zitu: Mixio lurralde bat euren gain artzeak alegia.

Aspalditik mixioen alde lanean ari zan apaizgai-etxe au. Lenik, otoitzaren bidez. Praille ta moja-etxe askotatik, baita ikastoletatik ere, mixioen alde otoitz ugari ta beroak igotzen ziran Jainkoaren aurreraño apaizgaitegi onen ereduari jarrituz ta bere esanera bilduz.

Kristo' ren Berri-Ona lenbaitlen mixio-lurraldetan zabaldu zedin otoitz egiteko gogo ta arreta sutu zuan beraz beste Euskalerriko etxe askotan ere. Ortaz gainera Elizbarruti osoan sortzen saiatu zan mixio-grina au Sagarmina'tar apaiz jauna buru zalarik. Lan eder eta bikaina apaiz au zala-ta egin zan mixio-lan ura! Izan ere beraren babespean antolatu, indartu ta batu baizan era guztietako mixio-lanketa Gazteiz'ko Eliz-barruti osoan.

Baña ori ez da naikoa. Kristau sinismentan zabaltzeko gogo orrek gure animetan ondo itsatsiz, biotz biotzeraño zaiñak zabaltzen dituanen, ez da asetzen emendik aien alde otoitz eta lan egiñez bakarrik; ez. Geiago nai izaten da. Zergaitik ez joan neroni mixiolari sinisgabean artera? Kezka onexek bere barrua sutzen du. Jainkoaren deia suma du biotz barrunean. Zergaitik ez erantzun goi-dei orri?

Onelaxe apizgai batzuek joan zitan Burgos'ko mixiolarigaitegira gogo orri jarraituz. Burgos'ko mixiolarigai etxea mixio lurraldetara joan nai zuten apaizgai ta apaizentzako sortua zan. Lekaide sartu gabe mixiolari izan nai zutenentzako beraz; baño lekaideen gisa. Uk ordea mixioetara joan arren apiz soil soillak besterik ez genun izan nai. Elizbarruti oso osoa mixiolari biurtzea zan gure gogo. Nola iritxi ori?

SATURRARAN'GO BILLERA.

Urteoroko billera egiten ari zan mixioedazle sail bat. Egun zoragarriak benetan egun aiek!

Apaizbiltoki izan da beti Saturraran. Udazkeneko egoaize epelak orbela txokounetara biltzen duan bezela Euskalerriko apaizak ere Gipuzkoa'ko baztar artan biltzen ditu animenganako zaletasun eta egarriak. Emengo apaizen atsedentoki, "ames-kabi, otoitz-leku", izan oi da mendi tartean izkarik dagon apaizgaitegi ura. Mendiz eta itxasoz inguratubik dagon ames-kabi. Zenbat eta zenbat amets mixio-billera egun aietan ere. Añ zion Jesulagundiko Aita batek batzar aietako alkarrizketa beroan: "Zergatik ez du Gazteiz'ko Elizbarrutiak ber gain mixio-lurralde bat artzen?

Baña ez al zegon, ba, Burgos'ko mixiola-rigaitegia? Bai, egia. Baña ikastetxe orri itzal-ik egin gabe ezin al zezakean Elizbarruti ark mixio-lurralde bat bere gain artu? Ez al litzake guztiontzako mesedegarri izango? Jesulagun aren atera[diak astakeria zirudian alde batera, beste-
ra berriz ango apaiz ta apaizgaiei biotz-kilima egin zien. Pozgarria zan benetan burutapen ura!

An ziran apaizgai guztiak ere.... Ba-tzarraren atzena danen aurrean izan zan... ta danen buru-biotzetan asmo au zebillen irakiten: zergaitik mixio-lurralde baten jabe ez egin Gazteiz'ko Elizbarrutiko ok?

Apaiz eta apaizgaien zoramen eta berotasuna ikusirik onela itz egin zuan billeraren buka-eran beretzako apaizbilla etorri zan Malaga'ko Gotzai Jaunak: " Mixio-lurraldetara joan al izate orrek sortu duan poza ta sua ikusirik zearo alde batera uzten dut toki ontara bultza ta ekarri nin-duan asmoa. Eder ta zoragarria iruditzen zait gogapen ori ta biziro txalotzen ditut mixioetara jo-an nai duten apaiz guztiak. Ba-dakit, ondotxo ga-ñera, an lan eta bear aundiagoa dagoela. Txit po-zik utziko nieke, beraz, mixioetara joaten, nere-kin Malaga'ra etorri nai luteken guztiei ere ".

Ala ta guztiz ere eziñezkoa zan orduan. Beste era berri batera Kristo'ren Berri Ona zabal-du bear baizan. Ordurarte praille-etxe edo praille-en antzera bilduta mixio-lurralde bat artzen zan. Orain berriz, Elizbarruti oso osoa, apaiz eta gal-tzadun soillak mixio-lurralde baten jabe egingo ziran. Nola asmo ura mamitu? Zailla zan benetan. Baña apaizgai guztien biotzetan ondo itsatsia gel-ditu zan bein betiko amets ura. Ori 1928'ko udaran gertatu zan...

Urteak joan eta urteak etorri, denbora asko igaro zan. Apaiz aiek euren lekuetara sakaba-natu ziran. Apaizgaitegian ordea Saturraran'en er-netako asmo ura azitzen, eltzen zijoan. Azkenik iritxi da 1945'ko urtea...

LAUKOTE BIKAIÑA.

Guztiz bidezko ta itxurazkoa zerizkien apaizgaiteko iru anima-zuzendariei Sa-

turraran^o go gogapena. Etzan naikoa Burgos^o ko mixiolarigaitegia. Ezin baitezakean Euskalerrri^o ko apaizgaien mixio-irrika ase. Benetan aundia zan izan ere!

Alaxe iru zuzendariak galdera au egin zaien euren burueri: " Bai al diteke edo ez? Mixio-urralde baten jabe egin al gindezke edo ez? Dite-na baldin bada zergatik gaude lo? Zertarako ez di-ogu zerbaiti eltzen? Ezinezkoa baldin bada, berriz, utzi dezagun bein betiko alde batera baztarturik eta mixio-gaiak beste era batera zuzendu ditzagun".

Danentzako arrunt ongarria izango zala garbi ikusten zuten. Izan ere Elizbarrutietako kristau-sinismena indartzeko erarik onen eta bide-rik motzena ori baida. Burgos^o ko eta bietako ere mixio-deiak asko ugarituko zirala ere bai. Bi gau-zak batera oso ondo konpondu zitezkeala gaiñera. Bañan, nundik asi? Nora jo? Zer egin?

" Adierazi dezaigun, bada, Gotzai jaun-ari zioten alkarren artean. Berak astakeri bat da-la esaten badigu: kitto. Arrazoizkoa dala ta egin ditekena dala esaten badigu, berriz, jarrai deza-gun aurrera lanean ".

Ori dana garagarrillaren azkenaldera gertatu zan. D. Carmelo Ballester, orduko Gotzai jauna, Donosti^o ra etorrira zegoen oporraldi edo atsedeen egun batzuk igarotzen. Orain gure Donosti^o ko Gotzai jauna bizi dan Castil-Blanco^o ko jauregi-an arkitzen zan gaiñera. Iru anima-gurasoak eta Zunzunegi^o tar Jose jauna azaldu ziran. Mixio bat-en jabe egiteko asmo ta gogotaz mintzatu ziran.

Gotzai jaunak entzun ondoren onela esan zien: " Oso itxurazkoa derizkiot. Geroak adierazi-ko digu". Ta onela jarraitu zuan xamurki: " Nik ere apaizgai gaztea nitzalarik mixioetara joatea erabaki nuan. Baña gero beste bide bat artu bearr-ean gerta nintzan. Oso pozik, lagunduko dizuet, bada, era guztietako mixio-lanetan. Española Aita Santuaren Ordezkoarengana aurkeztuko naiz. Egun auetan Donosti^o n dabil gaiñera ta erantzungo dizu-et. Baña Aita Santuak beste Afrika^o ko edo India aldeko sinisgabeen aldera baño Ameriketako sinis-men otzekoetara joatea naiagako duala uste dut nik ".

" Gotzai jauna, guk benetako mixio-lurraldetara, sinsigabeen artera joan naiago genduke ba, erantzun zioten. Baña dana dala, gu Aita Santuaren naia betetzeko prest gaude "...

Itz egin zuan Gotzai jaunak Aita Santuaren Ordezkoarekin lauko ari ordea itzik ere ez zien esan. Aiek, Aita Santuari Ordezkoari etzizaiola ondo iruditu izango ta, euren ametsak porrot egin zutelakoan zeuden. Gotzaiari ezer aita-zerik etziran ausartzen eta ez zerurako ta ez lurrerako gelditu ziran...

Gauza ala ezin baztertu zitekeala-ta zerbait egitea erabaki zuan filosofolarien animazuzendari zan Gisasola tar Maximo jaunak.

" Nere zuloa aixa beteko duten apaiz asko zeudek Elizbarruti ontan. Beste tokiren batean, Ameriketan edo, lan geiago ta emakorragoa egin nezakek Elizarentzat " zion berak. Ta iñori ezer esan gabe Gotzai jaunarengana joan zan. Onetxan zai zeuden Aita Santuaren Ordezkoa ta biak: asmo ura, asmo arin edo asmo sendo bat zan ikusi zai, alegia.

Gotzai jaunak apaizgaien animazuzendari aietako bat noranai joateko prest zegoala ikusirik Aita Santuaren Ordezkoari ikustaldi bat egitera joan zan Madrid eraño. Donosti ko alkarrizketa ezkeroztik urte-terdira... Aita Santuaren Ordezkoaren erantzuna au izan zan: " Asi lenbailen gauzak antolatzen: agiri, baimen taabar. Ni nere aldetik borondate osoz zuen asmo orren alde saiatuko naiz Erroma aldean".

ERROMA ALDEAN.

Erroma n euskaldunen asmo ura aurrera eramatea lan zailla zerizkioten. Izan ere gu baño lenago Elizbarruti batzuk Erroma n bertan lan berean asiak ziran: Lombairdia ko Gotzaiak Milan go Gongotzai Jaun agurgarriarekin batera. Etzuten ezertxo ere egin ordea. Liburu ta aldizkarietan ere ontaz itz egin zan bein baño geiagotan. Asmo onen eragillerik aundiena A. Manna izan dugu. (Ikus "Nuestras iglesias y las misiones").

"Lengo era zarretara bakarrik jarraitzekotan mundu guztia ezin zitekeala kristau biurtu zioten. Beste bide berriak sumatu bearra zegola.

Kristau guztiak euren gorpuzkiak bezela sinisgabeak ere artzen etzituzten bitartean etzegola aurrera egiterik. Kristauak baiño sinisgabeak geiago ugarituko zirala... Ta ori gerta etzedin Eleizbarruti bakoitzak mixio-lurraldeak bere gain artu bear zituztekela ta abar".

Baña Eleizak etzun ezertxo ere erabakitzen, ixilik zegoan. Gauz auek ez baidira esan bezin azkar egiten.

Orain berriz Europa^o ko mutur batetik asi ziran zirika. Ta Aita Santuaren Ordezkoari ain ondo ta bidezko iruditu zitzaien burutapen ura etzitzaion ala iruditu "Congregación de Propaganda Fide" edo "Sinismen Zabalkunderako Lagundia" deritzaionari. Izan ere, ez al zan naikoa len bezela jarraitzea? Zertarako ba bide ta era berriak?... Nundik eta nola ari mataz naspil ura?...

Urte artan "Ad limina" deritzaion ikustaldia egitera beartua zegon gure orduko Gotzai jaun D.Carmelo Ballester.... Gure Gotzai jaunak Kristo^o ren Ordezkoarekin izan zuan alkar-izketa goxo ta be-roan bere Gazteizko Eleizbarrutiko mixio-espetaz itzegin zion. Aita Santuak pozez zoraturik besarkada kutun bat emanaz entzun berriz. Izan ere PIO XII° garrenak etzekian nola konpondu Ameriketa ta beste mixio-lurralde guztietako egoera tamalgarria.

Askotan entzun oi dugu gure Aita Santu agurgarri orri negar-malko samianak ixurlarazten dizkiola Ego Ameriketako kristautasunaren etorkizunak. Ia apaizik gabe bai daude Ego Ameriketean eta "protestanteak" lanean gogotik asiak gañera...

Oartu gaitean zer poz eta biotz-arindua artuko zuan gure Erroma^o ko Aitak. Ta batere zalan-tzik gabe itz auek ialki ziran bere ezpañetatik: "Ondo dago. Los Rios^o etara joan ditezke. Zuek joan zaiteste lenbailen. An zai daude. An lan egin zenezazuteke". Egun gutxi lenago apaiz eskea izan zuan lurralde aietatik.

Kristoren Ordezkoaren naia garbi asko zegon; korapillo asko ta aundiak azaltzen ziran ordea. Nola askatu? Ala ta guztiz ere Erromatik deika ari zira eta itxuan Ameriketako baztar artan kabi egin zuten, naiz guk beste mixio lurralde bat naiago izan.

Joan zira ta an ari dira lanean urtzen. Orduzkeroztik an ditugu gure seme maiteenak eta berezienenak. Obeto esan, antxe gaude danok, Gazteizko Eleizbarruti zaareko guztiok, Los Rios^o ko biztanleri kristau sinismen berri bat txertatzen.

Atxaga^o tar Mikel.
Donosti^o ko apaizgai.